

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

51. An infirmus debeat statim ante mortem restituere pecuniam, & famam
ablatam, alias non possit absolvi? Ex p. 5. tr. 3. res. 104.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

§. 1. **N**egativam sententiam docuit inclytus Ju-
nilconsultus Valboa de Magrovejo in
Prælect. Salmanticens. tom. 2. cap. 4. de judiciis. n. 69. ubi
sic ait: Infertur tutum non esse à simonia labe pro
loco magis honorifico sepulturae pretium accipere,
v. g. intra Ecclesiam, & non in cœmeterio, ut adver-
tit Antonius 2. part. tit. 1. §. 2. Sylvest. *ver. simonia,*
quæst. 11. Ratio est manifesta, nam ibi tota ratio pre-
tij est loci sanctitas, vel respectus ad majorem san-
ctitatem: fateor tamen aliquos Theologos dixisse ta-
lem venditionem licitam esse, quasi ibi solum qui-
dam humanus honor vendatur in hominum apprehen-
sione solum consistens: hanc tamen opinionem
non admitto. Nam licet motivum ementis sit honor
& in com. f. ille humanus, id tamen, quod venditur, sanctum
tr. 7. Ref. 37. est, & honor ille annectitur spirituali, sicut etiam ho-
& signatur in 6. tr. 7. nor humanus est quid annexum dignitati Ecclesia-
Ref. 67. §. 7. stica, & sicut in hoc casu committeretur simonia,
ideo. ad me. similiter & in illo: nam hujusmodi major honor hu-
dium. manus non ex alio provenit, quam ex majori loci
sanctitate: ergo ea ratione locum vendere erit simo-
nia, certissimum tamen erit sub Ecclesie prohibitio-
ne contineri. Sic ille. Sed his non obstantibus ab-
solvat Confessarius moribundum in casu supradic-
to, per ea quæ ego docui in part. 1. tract. 1. *Miscell.*
resol. 57. & me citato, adducit Barbosa *de officio Pa-*
rochi, cap. 26. num. 16. & seq.

Sup. hoc in
tom. 6. tr. 1.
Ref. 127. §.
Ad confir-
mationem,
ad medium,
& in com. f.
tr. 7. Ref. 37.
& signatur
in 6. tr. 7.
Ref. 67. §. 7.
ideo. ad me.
dium.

RESOL. L.

*An sit absolvendus moribundus, qui vult mutare te-
stamentum, quod in vita fecit cum juramento? Ex
part. 5. tr. 3. Ref. 122.*

Quoad hoc §. 1. **A**ffirmativè videtur respondendum, ex do-
ctore in tom. 6. tr. 8. Ref. 101. & 102. & ex illa-
rum doctri-
na facile
terminabis
hanc quæst.
Affirmativè videtur respondendum, ex do-
ctore Gomez in l. 3. *Tauri, num. 99.* Bart.
& aliorum, quia juramentum contra bonos mores
non obligat, ut habetur in *reg. 6.* Sed testamentum
juratum est contra bonos mores, quia præbet hare-
dibus occasionem desiderandi mortem testatoris.
Item, quia pactum, quo aliquis dicit: Instituo te ha-
redem, & nisi præstitero, spondeo tibi tantam pecu-
niam, est iniquum, estque non observandum, quia
est contra libertatem naturalem testandi. *l. stipulatio
hoc modo, ff. de verb. oblig.* sed idem fit per testamen-
tum juratum, ergo.

2. Sed his non obstantibus, dico primò, quòd malè
dispositum, & continens aliquid contra leges justas,
etiamsi juramentum confirmatum sit, revocandum
est. Ratio, quia juramentum in re illicita non obli-
gat, hinc dici solet juramentum non debere esse
vinculum iniquitatis.

3. Dico secundò, quòd testamentum bene dispo-
situm, & ex omni parte perfectum, ita ut nulla pos-
sit de novo occurrere justa causa mutandi, si juratum
est, & à testatore revocetur, erit de facto revocatum
& posterius in utroque foro valebit; peccabit tamen
graviter revocans, & erit perjurus.

4. Dico tertio, quòd testamentum bene dispo-
situm, sed tamen imperfectum, id est in quo non est
benè omnibus futuris eventibus prævisum, si sit ju-
ratum, & nulla de novo justa causa subsit illud mu-
tandi, & à testatore revocetur, revocatio valebit, &
revocans erit perjurus: si autem justa causa subsit, li-
citur erit absque ullo peccato illud revocare.

5. Prima pars patet ex secunda conclusione. Altera
probatur, quia qui condit testamentum imperfectum
& illud jurat, vel ita jurat, ut itaque non mutare il-
lud, etiamsi justa causa se postea offerat, vel statuit
non servare illud, quando nova causa se offert, quæ
secundum rectam rationem exigit aliquam mutatio-

nem, si primum, juramentum fuit iniquum, & non
observandum. Si secundum, testator prudenter reti-
nuit facultatem mutandi testamentum oblata justa
causa, quod cum laude præstat adveniente tali cau-
sa, & hæc omnia docet Becanus in *sum. part. 2. tom.*
3. cap. 7. quæst. 8. per totam. Ex quibus conclusio-
bus Confessarius videbit, quando moribundus pec-
cet, vel non peccet mutando testamentum juratum.
Vide etiam Lessium *lib. 2. cap. 19. dub. 8.* Villalobos
in *sum. tom. 2. tract. 3. diffic. 22. num. 7.* & Malderum
in *2. 2. tr. 1. cap. 11. dub. 10.* & Sanchez in *opus.*
tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 17. num. 5.

RESOL. LI.

*An infirmus debeat statim ante mortem restituere pec-
cuniam, & famam, ablata, alias non possit absolvi?
Ex part. 5. tract. 3. Ref. 104.*

§. 1. **A**D hunc casum ita respondet Villalobos
in *summa tom. 2. tract. 3. diffic. 27. num. 3.*
[Advertan que si tienen deudas, la paguen luego,
aunque vendan algunas alhajas, si lo pueden hazer
sin gran detrimento de su casa. Lo uno, porque la
restitucion obliga luego, como fe dixo arriba, pue-
diendose hazer. Lo otro, porque lo que el testador
no quiere hazer importandole tanto, por ventura no
lo querra hazer el heredero, que ay muy poco que
fiar el dia de oy.] Ita ille. Cui adde nostrum Leo-
nem *de officio Confess. recollect. 26. num. 103.* ubi sic
asserit. Infirmo potente commodè restituere non
sufficit, ut ipse possit absolvi, quòd demandavit
hæredibus restitutionem. Ratio est quia iste habet
voluntatem conditionalem, si moriatur, restituendi,
aliàs non vult restituere, ergo indispositus. Probat
etiam Gutierrez experientia, quia videmus quotidie
hæreditatem aliis obvenisse, quam iis, quibus reli-
cta fuit à testatore, & moveri lites, ita ut restitucio
non possit fieri ab hæredibus: & dato quòd docti
hæredes obtineant hæreditatem, etiam non cutant
dictas restitutiones facere. Unde quotidie videmus
patres in articulo mortis relinquere filiis, ut faciant
restitutiones sibi demandatas ab eorum antecessoris,
& isti nepotibus. Hucusque Patet Leo, qui citat
Gutierrez, Azorium, Reginaldum & Sayrum.

2. Unde apparet rectè refellendam esse opinionem
Joannis Baptistæ Poza in *præct. bene moriendi in Pra-*
mio mandam. 8. post §. 6. ubi sic asserit: [Porque ordi-
nariamente acontece à los infirmos, que infama-
ron o injusta, o falsamente atestiguaron en delitos
infames, o qualidad de linages, que antes se dexaram
condensar para siempre, que deldezirse, y reparar el
ageno honor, devenie les proponer los tormentos, y
infamia mayor, a que para siempre se obligan, y jun-
tamente se les facilitará esta satisfacion, diciendoles
que por lo menos fatis hagan al honor quitado por
escrito autentico, y secreto, dexandole al Confessor,
o otra persona de confianza para que le escriva à la
parte interessada despues de aver muerto de la pre-
sente enfermedad. Porque estando ya fuera de la
Republica de los vivos, no se averguencera de los
dichos de los hombres, ni tendrá empacho de la re-
gion de los vivos destos rumores, y fama, que tan
presto se olvidan, y desuacen.] Hæc ille. Sed, ut
dixi, hæc opinio non est admittenda, quia restitucio
famae ex communi Doctorem opinione statim
est faciendæ; ergo qui illam sine justa causa vult dif-
ferre est in statu peccati mortalis, nec potest absol-
vi, & infirmus, qui post mortem vult famam à Con-
fessario nomine suo restituendam, signum est non
esse benè dispositum, quia non vult satisfacere præ-
cepto

